

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกในงานสาธารณสงเคราะห์ของ
พระครูพิศิษฐ์ประชาณาท (แดง นนทิโย)
ACTIVE BUDDHIST DISSEMINATION ON PUBLIC WORKS OF
PHRAKHRUPISITPHACHANAT (DAENG NANDIYO)

^[1]พระใบฎีกามงคล ปณฺญาทีโป Phrabaidechar Mongkon Ponyatepro

^[2]พระครูวิสุทธาณันทคุณ Phrakhru Wisutthanantakhun

^[3]พระสมุทรขันธ์โสภณ Phra Samutrawachirasophon

^{[1] [2] [3]}วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Ratchaburi Buddhist College, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author E-mail: a0918791286@gmail.com

Article Received: August 12, 2023. Revised: December 19, 2023. Accepted: December 19, 2023.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกในงานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ไทย 2) เพื่อศึกษาวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกในงานสาธารณสงเคราะห์ของพระครูพิศิษฐ์ประชาณาท (แดง นนทิโย) วัดอินทาราม อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดสกลนคร และ 3) เพื่อเสนอแนวทางการการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกในงานสาธารณสงเคราะห์ ของพระครูพิศิษฐ์ประชาณาท (แดง นนทิโย) วัดอินทาราม อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดสกลนคร โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและจากผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 17 รูป/คน โดยสัมภาษณ์เจาะลึก เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนาความ ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพทั่วไปในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกในงานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ไทย เป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนกิจการในฝ่ายพุทธจักรเพื่อประสานกับฝ่ายอาณาจักร ในการร่วมมือร่วมแรงกันพัฒนาชุมชนให้มีความเจริญได้ให้การช่วยเหลือเกื้อกูลด้วยความตั้งใจและให้เกิดความเป็นธรรมเป็นประโยชน์ที่เกิดแก่ชุมชนต้องมีความรอบรู้และรอบคอบในการช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ให้เกิดในวงกว้าง มีช่วยบรรเทาความเดือดร้อนให้แก่ประชาชนในหมู่บ้าน หรือสังคมตามความสามารถการประสานความช่วยเหลือให้ความสะดวกหรือการบริการประชาชน แก้ไขข้อขัดข้องความเดือดร้อนที่เมื่อคราวที่ประชาชนหรือชุมชนได้รับความลำบากและต้องการความช่วยเหลือ 2) แนวทางการพัฒนาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกในงานสาธารณสงเคราะห์ของพระครูพิศิษฐ์ประชาณาท (แดง นนทิโย) วัดอินทาราม อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดสกลนคร ประสานความร่วมมือในทุกภาคส่วนของสังคม และต้องประมวลข้อปัญหาและอุปสรรค เพื่อที่จะได้สังเคราะห์ปัญหาที่มีอยู่ตักมลึกความคิดวางแผนแนวทางการพัฒนาและต้องมีความต่อเนื่องในการพัฒนามีระบบของการวางแผนงานที่ดีโดยวางแผนเรื่องการจัดการแผนทุกหน้าที่ให้เกิดความสมดุลตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่วางไว้ มีการวางแผนที่มีความร่วมมือและการร่วมใจของคนในชุมชนในแนวทางและแนวความคิดและการปฏิบัติที่ต้องสอดคล้องไปในแนวทางเดียวกัน เป็นแกนหลักในการประสานความสามัคคีของคนในชุมชนและหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง มีความรู้และความเข้าใจในบริบทต่างๆ ของชุมชนและประชาชนทั่วไป เป็นการกำหนดแผนการ

พัฒนาให้ สอดคล้องกับความเป็นจริงได้อย่างตรงจุดตรงประเด็น 3) แนวทางการพัฒนาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกในงานสาธารณสงเคราะห์ของ พระครูพิศิษฐ์อรรถการ (แดง นนทีย) วัดอินทาราม อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น ประสานความร่วมมือในทุกภาคส่วนของสังคมและต้องประมวลข้อปัญหาและอุปสรรคเพื่อที่จะได้สังเคราะห์ปัญหาที่มีอยู่ตลึงความคิดวางกรอบแนวทางการพัฒนา และต้องมีความต่อเนื่องในการพัฒนา มีระบบของการวางแผนงานที่ดี โดยวางแผนเรื่องการจัดการแผนทุกหน้าที่ให้เกิดความสมดุลตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่วางไว้ มีการวางแผนที่มีความร่วมมือและการร่วมใจของคนในชุมชนในแนวทางและแนวความคิดและการปฏิบัติที่ต้องสอดคล้องไปในแนวทางเดียวกันเป็นแกนหลักในการประสานความสามัคคีของคนในชุมชน และหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง มีความรู้และ ความเข้าใจในบริบทต่างๆ ของชุมชนและประชาชนทั่วไป เป็นการกำหนดแผนการพัฒนาให้สอดคล้องกับความเป็นจริงได้อย่างตรงจุดตรงประเด็น

คำสำคัญ: การเผยแผ่, พระพุทธศาสนาเชิงรุก, สาธารณสงเคราะห์

ABSTRACT

The purposes of this research were 1) to study the potential level of monks morality teaching in Muang District, Ratchaburi Province, 2) to compare the potential of monks morality teaching in Muang District, Ratchaburi Province by classifying according to personal factors and 3) to study problems, obstacles, and suggestions for potential development of monks morality teaching in Muang District, Ratchaburi Province. The research methodology was a mixed method research. In part of the quantitative research, a questionnaire was used as a tool to collect field data from 363 senior high school students under Muang District, Ratchaburi Province, data was analyzed by finding frequency, percentage, mean, and standard deviation, hypothesis was tested by T-test, F-test, one-way ANOVA and in the part of qualitative research, document analysis and the interview form were used as the tools for collecting field data from 9 key informants and analyzing the data with contextual content analysis techniques. The results showed that; 1) The potential level of monks morality teaching in Muang District, Ratchaburi Province, in general, was at a high level of practice and when considering individually, it was found that the level of practice was at a high level in all 3 aspects, respectively, human relations, conceptual, and technical method. 2) The comparison of the potential of monks morality teaching in Muang District, Ratchaburi Province, classified by personal factors, it was found that the personal factors such as gender, school affiliation and parent occupation showed that opinions towards the potential of monks morality teaching were different with statistical significance at the 0.01 level. As for parent's income, it showed that the opinion towards the potential of monks morality teaching in general was no difference. 3) The problems and obstacles included, lack of teaching techniques of monks morality teaching, taught by focusing on memorizing and lecturing, lack of interaction and questioning with students, no creation of a learning atmosphere, lack of teaching evaluation and learning, lack of teaching methods for learning to achieve thinking skills rather than

memorizing, lack of teaching methods for applying Buddhist principles that promoted conceptual thinking. The suggestions were to develop monks morality teaching in teaching techniques on evaluation, supervision, solving problems, thinking skills and application of Buddhist principles in teaching.

Keywords: Active, Buddhist Dissemination, Public Works.

บทนำ

ในการออกไปประกาศพระพุทธศาสนานั้นผู้ที่ทำหน้าที่การเผยแผ่ต้องมีหลักธรรมเหล่านี้เป็นหัวข้อใหญ่อยู่ภายใต้จิตสำนึกที่ดีเป็นแบบอย่างที่ดีเพื่อให้ประชาชนมีความไว้วางใจในขณะออกเผยแผ่พระศาสนา อย่างไรก็ตามก่อนที่จะพระพุทธเจ้าจะทรงประกาศพระศาสนานั้น ทรงคิดวางนโยบายการบริหารไว้ก่อนและวิเคราะห์ถึงบริบทของสังคม กำหนดเป้าหมายวิธีดำเนินการและปฏิบัติการให้เป็นไปตามกระบวนการที่ทรงวางแผนไว้ จนกว่าจะบรรลุเป้าหมาย คือ ประดิษฐานพระพุทธศาสนาได้สำเร็จ เพราะสังคมชมพูทวีปในสมัยพุทธกาลนั้น เป็นสังคมที่ผูกมัดอยู่กับระบบวรรณะ 4 คือ กษัตริย์ พราหมณ์ แพศย์ ศูทร โดยมีพราหมณ์เป็นผู้กำหนดในท่ามกลางสังคมชมพูทวีปที่มีความเหลื่อมล้ำสูงต่อเอารัดเอาเปรียบ หรือการชิงดีชิงเด่นในหมู่เหล่าเจ้าลัทธิต่างๆ ซึ่งก็ต่างโอ้อวดสรรพคุณที่ตนมี เช่น อ้างตัวเองเป็นผู้วิเศษ เหาะเหินเดินอากาศได้ เป็นต้น (ทรงวิทย์ แก้วศรี, 2556)

ในความขัดแย้งทางสังคมและศาสนาเป็นไปอย่างรุนแรงในชมพูทวีปขณะนั้น ถึงกระนั้นพระพุทธเจ้าทรงสามารถฝ่าฟันอุปสรรคประดิษฐานพระพุทธศาสนาให้มั่นคงอยู่ได้ครบถ้วนเกิดจากการวางแผนบริหารงานการเผยแผ่อย่างรัดกุม และใช้กลวิธีที่เหมาะสมกับเหตุการณ์ด้วย คือรูปแบบการบริหารสาธารณะของพระพุทธเจ้า อาจารย์จำนง ทองประเสริฐกล่าวถึงความสำคัญของการวางแผนของพระพุทธเจ้าไว้ว่า “การที่จะได้รับผลสำเร็จด้วยดีนั้น จำต้องวางแผนการเสียก่อน และต้องเป็นแผนการที่รัดกุม ต้องทำให้รอบคอบที่สุด เมื่อวางแผนแล้วไว้ดีแล้ว วิธีการก็ต้องให้รับกันด้วย และต้องดำเนินการตามแผนการที่กำหนดไว้นั้น ๆ ด้วยมิฉะนั้นแผนการที่วางไว้ก็ไร้ความหมายและการดำเนินงานนั้นย่อมปราศจากผลสำเร็จโดยสิ้นเชิง (จำนงค์ ทองประเสริฐ, 2557) เป็นครั้งแรกแก้ปัญหาจวักศิย ซึ่งทำให้เกิดสังฆรัตนะขึ้น เมื่อมีพระสังฆรัตนะเป็นสมาชิกใหม่เกิดขึ้นในพระพุทธศาสนาอย่างนี้ พระพุทธเจ้าก็ต้องบริหารคณะสงฆ์

การสาธารณสงเคราะห์จึงเป็นการแสดงถึงบทบาทของพระภิกษุสงฆ์ไทย ในด้านสังคมสงเคราะห์ และการสงเคราะห์บุคคลและสาธารณสงเคราะห์ โดยมีพระภิกษุสงฆ์เป็นผู้นำชุมชนในการดำเนินงานเป็นไปด้วยความเอื้อเฟื้อต่อกันและกันทั้งสองฝ่ายคณะสงฆ์พิจารณาเห็นความสำคัญในการสงเคราะห์ช่วยเหลือชุมชน การสาธารณสงเคราะห์เป็นการแสดงบทบาทของภิกษุสงฆ์ในด้านสังคมสงเคราะห์ทั้งการสงเคราะห์บุคคลและสาธารณสงเคราะห์ โดยมีภิกษุสงฆ์เป็นผู้นำชุมชนในการบริจาคช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติต่างๆ เพราะภิกษุสงฆ์เป็นศูนย์กลางเชื่อมประสานระหว่างคนจนกับคนรวย ปัจจัยที่ได้รับบริจาคมาภิกษุสงฆ์ก็ใช้ทำประโยชน์เป็นสาธารณกุศลและช่วยเหลือบุคคลผู้ขาดแคลนและด้อยโอกาสดังกล่าวแล้ว การสาธารณสงเคราะห์เป็นงานการจัดให้มีการสงเคราะห์ในด้านต่างๆ ดังกล่าวแก่ประชาชนผู้อุปถัมภ์บำรุงวัด ทายก ทายิกาของวัด หรือประชาชนทั่วไปวัดเป็นส่วนหนึ่งของสังคม วัดอยู่ได้ก็ต้องพึ่งบ้านและบ้านอยู่ได้ก็ต้องพึ่งวัด วัดเป็นศูนย์กลางของสังคม พระสงฆ์เป็นที่พึ่งทางใจของประชาชน เมื่อประชาชนเดือดร้อน ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ก็เป็นหน้าที่ทางวัดจะต้องจัดการสงเคราะห์ช่วยเหลือ

ภาระหน้าที่ที่สำคัญของพระสงฆ์ที่มีต่อสังคมไทยคือทำหน้าที่สงเคราะห์เป็นหลักงานสงเคราะห์นี้ พระสงฆ์จะทำการสงเคราะห์โดยตรงทางด้านจิตใจ เช่น การเป็นที่พึ่งให้ความร่มเย็นทางด้านจิตใจ การสงเคราะห์บำรุงขวัญด้วยการประกอบพิธีกรรมต่างๆ เพื่อเป็นการประโลมจิตใจแก่ประชาชน ส่วนการสงเคราะห์ด้านวัตถุนั้นก็มิได้อ้อม เช่น การขอความช่วยเหลือในการทำงานสาธารณประโยชน์หรือเชิญชวนให้นำสิ่งของมาร่วมบริจาคแก่ประชาชนที่ประสบภัยพิบัติเป็นต้น (พระมหาสันติ ฐานวโร (ประสพสุข), 2560) การสาธารณสงเคราะห์นับว่าเป็นงานสำคัญของคณะสงฆ์ ซึ่งมหาเถรสมาคมได้กำหนดหน้าที่ให้ เจ้าคณะภาค เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล มีหน้าที่ควบคุมและส่งเสริมการรักษาความสงบเรียบร้อย การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ ในเขตวัดอินทราคม ให้ดำเนินไปได้ด้วยดีสถาบันสงฆ์ไทยได้เล็งเห็นปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมไทย ซึ่งถือว่าเป็นหน้าที่และภาระสำคัญ ที่ต้องเข้าไปมีบทบาท โดยให้การสงเคราะห์แก่ลูกแก้วประชาชน ทั้งด้านจิตใจและวัตถุ ตลอดจนด้านต่าง ๆ เพื่อช่วยบรรเทาความทุกข์ยากของคนในสังคม ด้วยเหตุนี้สังคมไทย จึงตั้งความหวังไว้กับสถาบันสงฆ์ที่จะเข้ามาฟื้นฟูช่วยเหลือเยียวยาและเป็นขวัญกำลังใจให้แก่สังคมไทย (ข้าเลื่อง วุฒิจันทร์, 2541)

ปัจจุบันสังคมไทยมีความแปลกแยกหลากหลาย ในแนวความคิดและวิถีชีวิตอันเกิดจากการได้รับประสบการณ์การศึกษาและข้อมูลข่าวสารตามกระแสโลกทุนนิยมและสังคมยุคโลกาภิวัตน์ที่เน้นการแข่งขันกันทางเศรษฐกิจและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารด้วยเทคโนโลยีและเครื่องมือสื่อสารอันล้ำยุคเป็นสำคัญ วิถีชีวิตของคนไทยส่วนใหญ่ถูกปรับเปลี่ยนให้หลงใหลมัวเมาเสพบริโภควัตถุโดยตกเป็นทาสของอารยธรรมที่ไหลบ่ามาจากต่างประเทศอย่างรวดเร็ว จนหลงลืมวิถีพุทธไปอย่างไม่รู้ตัวโดยขาดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ที่จะศึกษาปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เพราะไม่เห็นคุณค่าและความสำคัญของพระพุทธศาสนาที่มีอยู่คู่ชาติไทยมาช้านาน แม้พระสงฆ์จะคงทำหน้าที่ของตนด้วยการศึกษาปฏิบัติและเผยแผ่พระพุทธศาสนาอยู่ก็ตาม แต่ก็ไม่สามารถต้านกระแสให้สังคมไทยกลับมาเป็นสังคมพุทธที่บริสุทธิ์ด้วยหลักศีลธรรมเหมือนในอดีต (พระราชมณี (วรวิทย์ คงคปณฺญ), 2555) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสาเหตุ 3 ประการ คือ 1) การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์มีลักษณะต่างรูปแบบทำไปตามความถนัดในรูปแบบและวิธีการที่สืบทอดและต่อเนื่องอย่างเคยชินของแต่ละรูปและแต่ละสำนัก โดยขาดการนำนโยบายและวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่หลากหลายมาบูรณาการและปฏิบัติอย่างเป็นเอกภาพจึงไม่ส่งผลดีในการเผยแผ่เท่าที่ควร 2) พระภิกษุที่มีศิลปะในการถ่ายทอดประกาศพุทธธรรมได้เป็นอย่างดีมีคุณภาพเป็นที่ดึงดูดประทับใจของประชาชนมีอยู่ในจำนวนจำกัด จึงไม่เพียงพอต่อความต้องการของคนไทยในสังคมปัจจุบัน ดังนั้น พระภิกษุสงฆ์ที่มีความเพียบพร้อมในด้านทักษะและวิธีการเผยแผ่นั้น ควรได้รับการส่งเสริมพัฒนาศักยภาพเพิ่มขึ้น 3) ขาดการสนับสนุนด้านนโยบายและแผนแม่บทที่ชัดเจนในการขับเคลื่อนงานเผยแผ่พระพุทธศาสนา (พระไพศาล วิสาโล, 2556)

ในส่วนงานด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกในงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดอินทราคม อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ซึ่งให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก โดยการนำของ พระครูพิศิษฐ์ประชาณ หรือ หลวงพ่อแดง เจ้าอาวาสวัดอินทราคม เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในงานด้านสาธารณสงเคราะห์ จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น ประกอบกับผู้วิจัยเป็นพระสงฆ์สังฆาธิการ จึงมีความต้องการที่จะศึกษาเรื่อง การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกในงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดอินทราคม อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงครามเพื่อสังเคราะห์ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนางานสาธารณสงเคราะห์ และช่วยเหลือทำสิ่งที่เป็นสาธารณประโยชน์ สงเคราะห์ อนุเคราะห์แก่ประชาชนที่เดือดร้อน มีรูปแบบการจัดการบริหารในด้านต่างๆ ที่ดีของคณะสงฆ์ในจังหวัดสมุทรสงคราม สืบไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกในงานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ไทย
2. เพื่อศึกษาวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกในงานสาธารณสงเคราะห์ของพระครูพิศิษฐ์ ปรุขานาถ (แดง นนทียโย) เจ้าอาวาสวัดอินทาราม อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ออกแบบการวิจัยโดยใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย การศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการศึกษาภาคสนามด้วยการสัมภาษณ์ โดยที่ผู้วิจัยได้ออกแบบการกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การออกแบบเครื่องมือวิจัย และการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากการสุ่มแบบแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 17 รูป/คน จำแนกออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่กลุ่มที่ 1 พระสังฆาธิการ จำนวน 5 รูป กลุ่มที่ 2 หัวหน้าหน่วยงานราชการที่มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 5 คน กลุ่มที่ 3 ไวยาวัจกร คณะกรรมการของวัดจำนวน 5 คน และกลุ่มที่ 4 กลุ่มที่ 4 ตัวแทนชุมชน จำนวน 4 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มี 2 ฉบับ ประกอบด้วย แนวคำถามในการสัมภาษณ์ และประเด็นในการสนทนากลุ่ม มีรายละเอียดของเครื่องมือ คือ แนวคำถามในการสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 2 ตอน ประกอบด้วยตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ และตอนที่ 2 การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกในงานสาธารณสงเคราะห์ของพระครูพิศิษฐ์ ปรุขานาถ (แดง นนทียโย) สำหรับประเด็นในการสนทนากลุ่ม ประกอบด้วยแนวทางในการสนทนากลุ่มที่มีวัตถุประสงค์เพื่อระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกในงานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ไทย วิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกในงานสาธารณสงเคราะห์ของพระครูพิศิษฐ์ ปรุขานาถ (แดง นนทียโย) เจ้าอาวาสวัดอินทาราม อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม และแนวทางการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกในงานสาธารณสงเคราะห์ของพระครูพิศิษฐ์ ปรุขานาถ (แดง นนทียโย) เจ้าอาวาสวัดอินทาราม อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

2.2 การสร้างและตรวจสอบเครื่องมือ 1) ศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบความคิดในการสร้างแบบสัมภาษณ์ 2) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารการวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยพิจารณาถึงรายละเอียดต่างๆ เพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้ 3) ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์ 4) สร้างแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) เพื่อนำมาวิเคราะห์ 5) ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบเครื่องมือที่สร้างไว้ 6) หาความเที่ยงตรง (Validity) โดยการนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จ เสนอประธานและ กรรมการที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อขอความเห็นชอบ และนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม ซึ่งผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ออกแบบเครื่องมือเพื่อใช้เก็บข้อมูลในการศึกษาภาคสนาม ได้แก่ แนวทางการสัมภาษณ์ ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้พัฒนาขึ้นเอง โดยแบ่งแนวคำถามเพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกในงานสาธารณสงเคราะห์ของพระครูพิศิษฐ์ ปรุขานาถ (แดง นนทียโย) แบ่ง

ลักษณะคำถามเป็น 2 ลักษณะ คือ 1) แนวคำถามเพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ไทย และ 2) แนวคำถามเกี่ยวกับเพื่อศึกษารูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกในงานสาธารณสงเคราะห์ของพระครูพิศิษฐ์ไพฑูรย์ประชาณ (แดง นนทียโย)

การกำหนดวิธีการเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาโดยการติดต่อเพื่อขออนุญาตและขอสัมภาษณ์ พระสังฆาธิการ หัวหน้าหน่วยงานราชการที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ไวยาวัจกร คณะกรรมการของวัดและตัวแทนชุมชน โดยการใช้เครื่องมือคือแบบสัมภาษณ์เชิงลึกจากนั้นให้นำข้อมูลที่ได้มาเรียบเรียงแยกแยะและวิเคราะห์ ตลอดจนสังเคราะห์เพื่อนำเสนอสภาพทั่วไปของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกในงานสาธารณสงเคราะห์ของพระครูพิศิษฐ์ไพฑูรย์ประชาณ (แดง นนทียโย) และรูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกในงานสาธารณสงเคราะห์ของพระครูพิศิษฐ์ไพฑูรย์ประชาณ (แดง นนทียโย) โดยมีรายละเอียดขั้นตอนการศึกษาภาคสนามด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 วิธีการเก็บข้อมูลภาคสนาม

ช่วงการศึกษา	ประเด็นสัมภาษณ์และแนวทางการดำเนินงานวิจัย
ระยะที่ 1 ศึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ ลักษณะสภาพทั่วไปของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกในงานสาธารณสงเคราะห์ของพระครูพิศิษฐ์ไพฑูรย์ประชาณ และรูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกในงานสาธารณสงเคราะห์ของพระครูพิศิษฐ์ไพฑูรย์ประชาณ จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	1. สภาพทั่วไปของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ไทย (สัมภาษณ์, สังเกต) 2. บทบาทหน้าที่ของพระครูพิศิษฐ์ไพฑูรย์ประชาณ (สัมภาษณ์, สังเกต) 3. ผลงานของพระครูพิศิษฐ์ไพฑูรย์ประชาณ (สัมภาษณ์, สังเกต) 4. ปัญหาและอุปสรรคของพระครูพิศิษฐ์ไพฑูรย์ประชาณ (สัมภาษณ์, สังเกต) 5. รูปแบบการเผยแผ่เชิงรุกของพระครูพิศิษฐ์ไพฑูรย์ประชาณ (สัมภาษณ์, สังเกต) 6. ปัจจัยสู่ความสำเร็จของการเผยแผ่เชิงรุกของพระครูพิศิษฐ์ไพฑูรย์ประชาณ (สัมภาษณ์, สังเกต)
ระยะที่ 2 ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล เชิงคุณภาพ ที่ได้จากการสัมภาษณ์และสังเกตแล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุป	1. ถอดเทปข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์อย่างละเอียด 2. จัดเตรียมข้อมูล ที่ได้จากการจดบันทึกหรือการสังเกตช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูล 3. จัดหมวดหมู่ข้อมูล (category)และทำดัชนีข้อมูล(Indexing) โดยเลือกคำบางคำมาใช้ในการจัดหมวดหมู่และสรุปเป็นประโยคหรือแนวคิด (Concept) 4. ทำการสรุปข้อมูลเป็นข้อโดยเขียนข้อสรุปแต่ละเรื่องลดข้อมูลที่ไม่ต้องการออก
ระยะที่ 3 การนำข้อมูลที่ได้รวบรวมมา จัดหมวดหมู่และสรุปเพื่อเตรียมการสังเคราะห์ตามกรอบการวิจัยและสร้างเป็นรูปแบบการเผยแผ่เชิงรุกของพระครูพิศิษฐ์ไพฑูรย์ประชาณ	1. ผลการสังเคราะห์ตามประเด็นที่กำหนด 2. ผลการสังเคราะห์ประกอบการสร้างรูปแบบการเผยแผ่เชิงรุกของพระครูพิศิษฐ์ไพฑูรย์ประชาณ

ระยะที่ 4 นำรูปแบบที่สร้างขึ้น นำเสนอที่ปรึกษาเพื่อปรับปรุงและ พัฒนา ก่อนจะสร้างคู่มือเพื่อสนทนา กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบความ เหมาะสมของรูปแบบ	1. นัดผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อสนทนากลุ่ม Focus group 2. ดำเนินการสนทนากลุ่ม Focus group 3. พัฒนารูปแบบ (Model) ที่ได้รับคำแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิ 4. นำเสนอรูปแบบการเผยแผ่เชิงรุกของพระครูพิศิษฐ์ประจักษ์ ฉบับสมบูรณ์
--	---

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีวิจัย เชิงคุณภาพ (Qualitative Research) หลังจากที่ได้ศึกษาภาคสนาม (Field Study) และสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จึงได้นำข้อมูลทั้งหมดนั้นมาสู่กระบวนการวิเคราะห์เชิงพรรณนา และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic Induction) ในการสร้างรูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกในงานสาธารณสงเคราะห์ของพระครูพิศิษฐ์ประจักษ์ (แดง นนทโย)

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกในงานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ไทย

1.1 สภาพทั่วไปด้านการพัฒนาจิตใจช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนเป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนกิจการในฝ่ายพุทธจักรเพื่อประสานกับฝ่ายอาณาจักร ในการร่วมมือร่วมใจกันพัฒนาชุมชนให้มีความเจริญ เพราะวัดก็มีความพร้อมในหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของสถานที่ และปัจจัยอื่นๆ อีกพอที่พระสงฆ์จะได้ช่วยเหลือเกื้อกูลแก่สังคมชุมชนได้ ซึ่งวัดก็ยังถือว่าเป็นองค์กรคณะสงฆ์ที่มีประสิทธิภาพในการทำงานด้านสาธารณสงเคราะห์เพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลแก่ประชาชนทั่วไป ที่อาจจะได้รับความเดือดร้อนในเรื่องต่างๆ ได้ ถือได้ว่าวัดยังมีความมั่นคงและมีศักยภาพในระดับหนึ่งทีเดียวที่ขับเคลื่อนงานเหล่านี้ได้เป็นอย่างดี

1.2 สภาพทั่วไปด้านการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น เป็นศูนย์กลางของชุมชนที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนมากกว่าหน่วยงานอื่นหรือองค์กรอื่น แม้ในปัจจุบัน บ้านกับวัดอาจห่างเหินกันไปบ้างตามสภาพการณ์ที่เปลี่ยนไปแต่ในส่วนใหญ่แล้วบ้านกับวัดก็ยังมีความใกล้ชิดกันมากกว่าหน่วยงานหรือองค์กรอื่นอยู่ ควรที่พระสงฆ์ต้องพยายามในทุก ๆ ด้านเพื่อที่จะสร้างความศรัทธาและสร้างความเชื่อมั่นให้ชุมชนได้เกิดความเชื่อมั่นและศรัทธา ต้องทุ่มเทให้กับชุมชนเพราะช่วยบรรเทาทุกข์หรือความเดือดร้อนให้แก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือสังคมตาม ความสามารถของเราที่จะกระทำ หรือการประสานความช่วยเหลือให้ความสะดวกหรือการบริการ ประชาชนแก้ไขข้อขัดข้องความเดือดร้อนที่เมื่อคราวที่ประชาชนหรือ ชุมชนได้รับความลำบากและ ต้องการความช่วยเหลือ ต้องให้วัดอยู่เคียงข้างกับคนและประชาชนในชุมชนเหมือนกับในอดีตที่ผ่านมา เพื่อตีสัญญาให้วัดกับชุมชนกลับมาเป็นเหมือนเดิม เพื่อความสงบสุขของชุมชนสังคมต่อไป

1.3 สภาพทั่วไปด้านการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม การนำเทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่เข้ามาใช้ในการเผยแผ่มากขึ้น ซึ่งสามารถทำให้เข้าถึงผู้รับได้ไวอีกทางหนึ่ง ซึ่งหลายแห่งได้นำมาใช้กันมากขึ้น จะต้องประสานกับชุมชนที่ใกล้ชิดให้มากยิ่งขึ้นเพื่อเป็นการศึกษาเรียนรู้วิถีชีวิตของคนในชุมชน ประเพณีและวัฒนธรรมที่คนในชุมชนปฏิบัติกันสืบต่อกันมา จะได้นำมาเป็นแนวคิดในการวางแผนในการก่อสร้างเพื่อให้เกิดความ

สอดคล้องกับชุมชนนั้น ๆ ได้และในงานกิจการที่เป็นสาธารณะของชุมชนในพื้นที่ซึ่งจะต้องประสานงานร่วมกับชุมชนและหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่เพื่อเป็นการช่วยเหลือและทำให้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนดีขึ้น

2. วิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกในงานสาธารณสงเคราะห์ของพระครูพิศิษฐ์ประทาน (แดง นนทีย) เจ้าอาวาสวัดอินทาราม อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

2.1 การพัฒนาจิตใจช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชน การจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนธนาคารวัว ธนาคารน้ำใต้ดิน พลิกฟื้นชีวิตแนววิถีเกษตรพอเพียงตามรอยศาสตร์พระราชา จัดสภาพแวดล้อมภายในวัดให้มีความสะอาดร่มรื่น เพื่อให้ประชาชนเข้ามาพักผ่อนได้ โดยมีการพัฒนารูปแบบการพัฒนางานสาธารณสงเคราะห์ตามกระบวนการวิถีพุทธ ด้วยความเกื้อกูลของชุมชน โดยหลักการ ร่มรื่น ร่มเย็น ร่วมสร้าง ร่วมจิตวิญญาณ และร่วมพัฒนา เพื่อการแก้ไขปัญหาสุขภาพอนามัยของคน ชุมชน และสังคม ครอบคลุมทั้งสี่สภาวะ คือ กาย ใจ สังคม และจิตวิญญาณ และครบครันของความเป็นท้องถิ่นน้อย การสงเคราะห์ชุมชนให้อยู่รวมกันในสังคม และชุมชนอย่างมีความสงบเป็นหลักยึดเหนี่ยวจิตใจของบุคคลให้สร้างสานความสามัคคี โดยผ่านการให้ การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การเสียสละ และการแบ่งปัน การพูดด้วยน้ำใจ การประพฤติประโยชน์ตนและผู้อื่น ความมีตนเสมอคือทำตนเสมอต้นเสมอปลาย ปฏิบัติสม่ำเสมอในชนทั้งหลาย

2.2 การพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น ประสานความร่วมมือกับชุมชน ร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องประสานความร่วมมือทั้งภายในวัดและนอกวัดที่เป็นชุมชนหมู่บ้านที่อยู่รอบๆ วัดมีการวางแผนและนโยบายปฏิบัติร่วมกัน พัฒนาของประชาชนชุมชน OTOP ชาวชุมชนมีการจัดกิจกรรมหรือจัดทำกองทุนเพื่อช่วยเหลือประชาชนชุมชน OTOP ส่งสอนธรรมแก่ประชาชน ด้วยความเสียสละ ความเมตตากรุณา ปราศจากดีและความจริงใจ เป็นผู้ให้ธรรมทาน การให้ธรรมเป็นการพยายามชี้แจง แนะนำหลักความดีงาม หรือหลักการที่จะช่วยเหลือให้มนุษย์ได้ประสบสิ่งดีงาม การพัฒนาการศึกษาแก่บุคคลในทุกระดับ และทุกวัย เพื่อการเพิ่มพูนความรู้และความเข้าใจในทางโลก โดยมีเป้าหมายให้สามารถนำเอาความรู้และสถานภาพทางสังคมดังกล่าวไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ทั้งของตนเองและชุมชนให้ดีขึ้น ครอบคลุมทั้งการศึกษาทางสายสามัญ การเสริมความรู้ในการอาชีพต่างๆ

2.3 การส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ปลุกฝังความคิดให้คนในชุมชนได้หันมาสนใจ ให้เข้าใจว่าแหล่งเรียนรู้ชุมชนจัดอบรมบุคลากรเผยแผ่ศิลปวัฒนธรรมจัดมอภาระหน้าที่ให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของแต่ละคนสามารถนำสื่อที่หลากหลายมาประยุกต์ใช้ การเป็นผู้ทำความดีและประโยชน์ให้กับชุมชนด้วยความสม่ำเสมอ ซึ่งจักทำให้เกิดความสุขความเจริญในชีวิตและสังคม มีบทบาทในการส่งเสริมเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น การรักษาและอนุรักษ์ไว้ซึ่งขนบธรรมเนียมประเพณี ทั้งด้านศาสนพิธี และเป็นปลุกฝังเอกลักษณ์ความเป็นไทยในที่ต่างๆ ทั้งวัด

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกในงานสาธารณสงเคราะห์ของพระครูพิศิษฐ์ประทาน (แดง นนทีย) พบผลการวิจัยที่สำคัญซึ่งได้นำผลการวิจัยมาอภิปรายผลดังนี้

1. การพัฒนาจิตใจช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชน เป็นหน้าที่ที่สำคัญด้านหนึ่งที่จะต้องดำเนินงานในด้านนี้เพื่อเป็นการสงเคราะห์ช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชน และในงานกิจการที่เป็นสาธารณะของชุมชนในพื้นที่ซึ่งจะต้องประสานงานร่วมกับชุมชนและหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่เพื่อเป็นการช่วยเหลือและทำให้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนดีขึ้น ซึ่งจะเห็นได้จากผลการศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขในการบริหารจัดการที่พิกสงฆ์ ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ในด้านการสาธารณสงเคราะห์นั้น ควรมีการประสานงานร่วมมือกัน

กับชุมชน ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ในการให้ความช่วยเหลือสงเคราะห์ผู้ประสบภัยต่าง ๆ ภายในพื้นที่ สลับสับเปลี่ยนกันไป ให้ทั่วทุกพื้นที่ และจะต้องมีการประชุมปรึกษาหารือในการวางแผน และนโยบายในการปฏิบัติร่วมกันเป็นประจำ เพื่อให้งานดำเนินการไปได้อย่างต่อเนื่องครอบคลุมทุกมิติชีวิตอย่างผสมกลมกลืนกัน ในการช่วยเหลือเกื้อกูลกันอย่างแท้จริง การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในปัจจุบันมีเป้าหมายการเผยแผ่เพื่อมุ่งเน้นให้พุทธศาสนิกชนมีความรู้ ความเข้าใจในหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาอย่างถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับ พระครูโกวิทสุตาภรณ์ (สมดี โกวิท) (2565) ได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์กับการเผยแผ่คริสต์ศาสนาของบาทหลวงเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตในจังหวัดหนองบัวลำภู” สรุปผลการวิจัยได้ว่า พระศาสนาจักรมุ่งส่งเสริมศักดิ์ศรีมนุษย์ผู้มีภาพลักษณ์ของพระเจ้าและได้รับการไถ่กู้ โดยเน้นการสร้างเสริมสถาบันครอบครัวและชุมชนท้องถิ่นให้เข้มแข็ง ให้ความสำคัญกับฆราวาสในการช่วยเหลือเกื้อกูลกันอย่างแท้จริง ดำเนินชีวิตด้วยคุณค่าที่ดีงาม และด้วยกระแสคุณค่าทางวัฒนธรรมที่นำไปสู่ความรักตามจิตตารมณ์ของพระเยซูคริสต์เจ้า เพื่อร่วมสร้างพระอาณาจักรของพระเจ้าในโลกนี้การดำเนินชีวิตของพระศาสนาจักร จะต้องสอดคล้องสัมพันธ์กับการแพร่ธรรมและการอภิบาลอย่างมีคุณภาพ ครอบคลุมทุกมิติชีวิตอย่างผสมกลมกลืนกัน ทั้งฝ่ายจิตวิญญาณและฝ่ายโลกทั้งด้านคุณค่าศูนย์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดหนองบัวลำภู ได้กำหนดหลักการในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เพื่อที่จะส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พัฒนาบุคลากรผู้เผยแผ่เพื่อนำหลักธรรมสู่สังคมและประชาชนอย่างมีคุณภาพ และสอดคล้องกับงานวิจัยของกรกต ชำนาญจิต (2562) ได้ศึกษาเรื่อง “ยุทธศาสตร์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุก” ผลการวิจัยพบว่า การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอดีตมีเป้าหมายที่ชัดเจนคือ เพื่อประโยชน์สุขแก่แคว้นในยัสตร์ทั้งหลาย และเพื่อให้แคว้นในยัสตร์ทั้งหลายได้บรรลุผลและนิพพาน รูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่ทั้งเชิงรับและเชิงรุก การเผยแผ่มีพุทธวิธีการเผยแผ่หลายแบบทรงประยุกต์วิธีการเผยแผ่ให้เข้ากับบุคคล สังคม และสิ่งแวดล้อม การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในปัจจุบันมีเป้าหมายการเผยแผ่เพื่อมุ่งเน้นให้พุทธศาสนิกชนมีความรู้ ความเข้าใจในหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาอย่างถูกต้องและสามารถนำไปปฏิบัติเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น รูปแบบการเผยแผ่เป็นแบบเชิงรุกมากกว่าเชิงรับวิธีการเผยแผ่ขึ้นอยู่กับความสามารถและเชี่ยวชาญของผู้เผยแผ่ มีวิธีการเทศนาธรรมปาฐกถาธรรม อภิปรายธรรม สนทนาธรรม การสอนกรรมฐาน และการสอนแบบประยุกต์ ยุทธศาสตร์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกของพระสงฆ์ไทยได้กำหนดเป้าหมาย 3 ด้านคือ (1) ด้านการศึกษา เป็นการศึกษาเรื่องไตรสิกขา (2) ด้านศาสนาคือ การเรียนรู้ และเข้าใจศาสนพิธีต่าง ๆ ทาง พระพุทธศาสนาและ (3) ด้านวัฒนธรรม คือ การตระหนักถึงคุณค่าทางประเพณีและวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนา ยุทธศาสตร์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกที่นำเสนอประกอบด้วยยุทธศาสตร์ 4 ด้าน คือ 1) ยุทธศาสตร์การสร้างเครือข่าย โดยใช้ความร่วมมือจากทุกองค์การที่เกี่ยวข้อง 2) ยุทธศาสตร์การขยายพลัง โดยสนธิความสามารถของกลุ่มศาสนิกชนต่าง ๆ ให้เกิดพลัง 3) ยุทธศาสตร์การปลูกฝังศรัทธา กระทำโดยพัฒนาแบบการปฏิบัติในการเข้าถึงหลักธรรมอย่างถูกต้อง 4) ยุทธศาสตร์การแสวงหาความหลุดพ้นกระทำโดยมุ่งเน้นปฏิบัติต่อกลุ่มพุทธศาสนิกชนที่เหมาะสม เพื่อการหลุดพ้นทุกข์อย่างแท้จริง ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญที่สามารถใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติของคณะสงฆ์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกต่อไป

2. การพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น ทางวัดควรมีการจัดพื้นที่ภายในวัดเพื่อจะอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนที่สัญจรไปมา หรือประชาชนที่เข้ามาทำบุญภายในวัด จัดให้มีการติดเพิ่มเสาไฟฟ้าเป็นจุดๆ ในพื้นที่เพื่ออำนวยความสะดวกแก่การเดินทาง และควรประสานงานกับเจ้าหน้าที่ตำรวจขอให้มีการจัดตรวจภายในพื้นที่วัดเพิ่มขึ้นมาเพื่อเพิ่มความปลอดภัยไม่ให้เกิดพื้นที่ภายในวัดเป็นแหล่งมั่วสุมของวัยรุ่นได้ และควรจัดให้มีป้ายบอก

เส้นทางภายในวัดหรือเป็นแผนผังภายในวัดบอกทางกับคนที่เข้ามาภายในวัด เพราะบางวัดประชาชนจากที่อื่นมาจะทำบุญยังไม่รู้เลยว่าจะไปส่วนไหนของวัด ซึ่งสอดคล้องกับพระครูสิริธรรมบัณฑิต (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกผ่านสื่อสังคมของวัดมิ่งเมืองมูล” ผลการวิจัยส่วนคุณภาพของสื่อธรรมะในแต่ละคลิปวิดีโอ พบว่า รูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่นำมาใช้เมื่อได้ประเมินผลทั้งสามส่วน พบว่า ผลประเมินทุกส่วนอยู่ในระดับมากที่สุดการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพื่อส่งเสริมศรัทธาให้เข้มแข็ง พบว่ามีการเผยแผ่เข้าไปทั้งสังคมออนไลน์และสังคมออฟไลน์ นอกจากพระสงฆ์จะทำหน้าที่เผยแผ่สารธรรมในวัด และรอบวัดก็ยังไม่เพียงพอ เพราะยังมีโลกอีกใบที่เปรียบเหมือนโลกคู่ขนาน ปัจจุบันชาวพุทธนิยมการมีวิถีชีวิตใหม่ในสภาพแวดล้อมใหม่ นั่นคือสังคมออนไลน์ที่เป็นโลกเสมือนจริง โดยการขับเคลื่อนร่วมกันทั้งพระสงฆ์และศรัทธาในชุมชนเป็นสำคัญซึ่งสอดคล้องกับ พระมหาสมชาย กลิ่นจันทร์ (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การพัฒนารูปแบบและวิธีการเชิงรุกของคณะสงฆ์ไทย” ผลการวิจัยพบว่า ด้านนโยบายการเผยแผ่ มีการระดมความคิดจากพระสงฆ์นักเผยแผ่ในส่วนภูมิภาค ด้านบุคลากร มีการสร้างบุคลากรทดแทนด้านรูปแบบวิธีการที่ใช้ในการเผยแผ่ พระสงฆ์นำรูปแบบการเผยแผ่มาใช้ตรงกับความต้องการของสังคม มีความรู้หลักวิธีการใช้เนื้อหา สื่อบุคคลและจรรยาของการเป็นนักเผยแผ่ธรรมะ ด้านสื่อ สื่อบุคคลมีความสำคัญอย่างมากต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพราะสื่อบุคคลคือหัวใจให้ประชาชนให้ความศรัทธาเชื่อถือ การพัฒนารูปแบบและวิธีการเผยแผ่เชิงรุกของคณะสงฆ์ไทย ได้แก่ ศูนย์วิชาการ เป็นที่รวบรวมข้อมูลให้บริการแก่พระสงฆ์สามเณร อุบาสก อุบาสิกา และจัดการฝึกอบรมวิชาการเผยแผ่ทั้งด้านรูปแบบการเผยแผ่ วิธีการเผยแผ่ เทคนิคการเผยแผ่การใช้สื่อเพื่อการเผยแผ่ ทั้งสื่อบุคคลและสื่อวิทยุการสมัยใหม่ เป็นศูนย์จัดทำรูปแบบและวิธีการเผยแผ่ธรรมะในรูปแบบของสื่อ จัดตั้งสื่อบุคคลให้ชัดเจนในการเผยแผ่ การสื่อสารระหว่างคณะสงฆ์กับพุทธบริษัท และการสื่อสารคณะสงฆ์กับรัฐ และผลิตสื่อธรรมะทุกชนิดออกเผยแผ่แก่ประชาชน เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งวัดพระสงฆ์ได้นำไปประยุกต์ใช้ได้ตามความเหมาะสมต่อไป

3. การส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม การเผยแผ่ของพระสงฆ์เพื่อเป็นการสืบทอดต่อของพระพุทธศาสนาให้ยืนยาว เพราะเป็นการประกาศศาสนาธรรมให้คนที่ไม่รู้ไม่เข้าใจ ได้รู้และเข้าใจในหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาให้ถูกต้อง เพื่อให้เกิดความเลื่อมใสศรัทธาต่อหลักธรรมคำสอนต่าง ๆ ที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสรู้แล้วสั่งสอนให้พุทธบริษัทได้รู้ตาม และเพื่อให้พระพุทธศาสนาคงอยู่ได้ยาวนานมั่นคง ซึ่งจะเห็นได้จากผลการศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกในงานสาธารณสงเคราะห์นั้น พระภิกษุที่ทำหน้าที่ในการเผยแผ่ศาสนาธรรมให้มีความรู้ความสามารถในการเผยแผ่รูปแบบที่ทันสมัย และสามารถใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ ให้หลากหลายและสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการเผยแผ่ศาสนาธรรมให้มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับพระครูประภัสร์สิทธิคุณ (ประสิทธิ์ ปภัสโร) (2555) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บาบาทของพระสงฆ์ด้านการสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ อำเภอดุสิตกรมพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด” ผลการศึกษาพบว่า พระสงฆ์เข้าไปมีบทบาทในด้านการอบรมคุณธรรม จริยธรรมให้แก่ชุมชน นักเรียนนักศึกษา เผยแผ่ธรรมะสงเคราะห์ผู้ยากไร้ พัฒนาถาวรวัตถุให้กับชุมชน มีการรับเลี้ยงดูเด็กกำพร้า เป็นผู้ดำเนินงานบทบาทนักสังคมสงเคราะห์ และยังเป็นผู้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาและผู้นำชาวบ้านทำให้เกิดความสามัคคีเป็นระเบียบเรียบร้อยแก่ชุมชน เนื่องจากพระสงฆ์เป็นผู้ใกล้ชิดประชาชน โดยเฉพาะพระสงฆ์ทุกระดับเป็นที่เลื่อมใสศรัทธาของประชาชน และมีบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ พระพระครูพิศาลธีรธรรม (สุรพรหม) (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ยุทธศาสตร์เชิงพื้นที่ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยผ่านกระบวนการศึกษา ในเขตพื้นที่ชายแดน จังหวัดเชียงราย” ผลการวิจัยพบว่า สภาพการเผยแผ่พระพุทธศาสนามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการนำยุทธศาสตร์เชิงพื้นที่ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยผ่าน

กระบวนการศึกษา พบว่า วิสัยทัศน์ ได้แก่ คณะสงฆ์เผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างมียุทธศาสตร์ เพื่อนำความสงบและสันติสุขสู่ประชาชนและสังคมอย่างยั่งยืนมีพันธกิจหลัก ๔ ด้าน ประกอบด้วย กลยุทธ์ และ ๑๗ แผนงาน/โครงการ

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาวิจัย คือ การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกในงานสาธารณสงเคราะห์ของพระครูพิศิษฐ์ไพฑูรย์ (แดง นนทิโย) ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย มีอธิบายดังนี้

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกในงานสาธารณสงเคราะห์ของพระครูพิศิษฐ์ไพฑูรย์ (แดง นนทิโย) ดังนี้

1. การพัฒนาจิตใจช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชน การจัดตั้งวิสาห์กิจชุมชนธนาการวัธ ธนาการน้ำใต้ดิน พลิกฟื้นชีวิตแนววิถีเกษตรพอเพียงตามรอยศาสตร์พระราชา จัดสภาพแวดล้อมภายในวัดให้มีความสะอาดร่มรื่น เพื่อให้ประชาชนเข้ามาพักผ่อนได้ โดยมีการพัฒนารูปแบบการพัฒนางานสาธารณสงเคราะห์ตามกระบวนการวิถีพุทธด้วยความเกื้อกูลของชุมชน โดยหลักการ ร่มรื่น ร่มเย็น ร่วมสร้าง ร่วมจิตวิญญาณ และร่วมพัฒนา เพื่อการแก้ไขปัญหาสุขภาพอนามัยของคน ชุมชน และสังคม ครอบคลุมทั้งสี่สุขภาวะ คือ กาย ใจ สังคม และจิตวิญญาณ และครบถ้วนของความเป็นท้องถิ่นน่าอยู่

2. การพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น การประสานความร่วมมือกับชุมชน ร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องประสานความร่วมมือทั้งภายในวัดและนอกวัดที่เป็นชุมชนหมู่บ้านที่อยู่รอบๆ วัดมีการวางแผนและนโยบายปฏิบัติร่วมกัน พัฒนาของประชาชนชุมชน OTOP ชาวชุมชน

3. การส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม การปลูกฝังความคิดให้คนในชุมชนได้หันมาสนใจ ให้เข้าใจว่าแหล่งเรียนรู้ชุมชนจัดอบรมบุคลากรเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมจัดมอบภาระหน้าที่ที่เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของแต่ละคนสามารถนำสื่อที่หลากหลายมาประยุกต์ใช้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
 - 1.1 ประชาชนในชุมชนใกล้เคียง รวมทั้งภาครัฐและเอกชนควรมีส่วนร่วมเข้าไปช่วยพัฒนาให้เหมาะสมถูกต้องตามวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาให้สามารถเข้ากับพื้นที่ของชุมชนได้ดี
 - 1.2 ผู้นำชุมชนควรสร้างกิจกรรมทางสังคมเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างความสามัคคีของคนในชุมชน
 - 1.3 ควรให้ความสำคัญด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นฐานการผลิตภาคการเกษตร ให้เข้มแข็งและสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืน โดยการเพิ่มประสิทธิภาพและศักยภาพการผลิตภาคการเกษตร บนพื้นฐานของภูมิปัญญาท้องถิ่นและความรู้สร้างสรรค์
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
 - 2.1 ในการวิจัยครั้งต่อไป การทำวิจัยแบบเจาะประเด็นในส่วนของภาวะผู้นำในการพัฒนาเฉพาะด้าน เพื่อเป็นแนวทางนำไปสู่การปฏิบัติจริง
 - 2.2 ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรทำการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างอำเภอต่างๆ ในเขตจังหวัดราชบุรีและจังหวัดอื่นๆ เพื่อหาความแตกต่างและนำมาพัฒนาแก้ไขข้อบกพร่องต่อไป
 - 2.3 ทำการวิจัยแบบเจาะประเด็นในส่วนของภาวะผู้นำในการพัฒนาวัดในด้านอื่นๆ ที่สำคัญ เช่น การพัฒนาภาวะผู้นำในการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัด เป็นต้น เพื่อเป็นแนวทางนำไปสู่การปฏิบัติได้จริงต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรกต ชำบัณฑิต. (2562). ยุทธศาสตร์การเผยแพร่พระพุทธศาสนาเชิงรุก. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จำนงค์ ทองประเสริฐ. (2557). แผนการกู้ยืมสภาพของเจ้าชายสิทธัตถะ. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก.
- คำเลื่อง วุฒิจันทร์. (2541). การพัฒนากิจการคณะสงฆ์และการพระศาสนาเพื่อความมั่นคงแห่งชาติ. กรุงเทพมหานคร: กรมการศาสนา.
- ทรงวิทย์ แก้วศรี. (2556). การศึกษาวิเคราะห์ยุทธวิธีในการประกาศศาสนาของพระพุทธเจ้า. ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูโกวิทสุตมณเฑียร (สมดี โกวิท). (2565). การศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์กับการเผยแผ่คริสต์ศาสนาของบาทหลวงเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตในจังหวัดหนองบัวลำภู. ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระครูประภัสรสิทธิคุณ (ประสิทธิ์ ปภัสโร). (2555). บทบาทของพระสงฆ์ด้านการสาธารณสุขของ
คณะสงฆ์ อำเภोजตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต.
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูพิศาลธีรธรรม (สุรพรหม). (2561). ยุทธศาสตร์เชิงพื้นที่ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยผ่าน
กระบวนการศึกษา ในเขตพื้นที่ชายแดน จังหวัดเชียงราย. สารนิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต,
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูสิริธรรมบัณฑิต. (2564). การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกผ่านสื่อสังคมของวัดมิ่งเมืองมูล. สาร
นิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระไพศาล วิสาโล. (2556). **พุทธศาสนาไทยในอนาคต แนวโน้มและทางออกจากวิกฤต**. พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสดศรีสฤษดิ์วงศ์.
- พระมหาสมชาย กลิ่นจันทร์. (2560). การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การพัฒนารูปแบบและวิธีการเชิงรุกของ
คณะสงฆ์ไทย. สารนิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาสันติ ฐานวโร (ประสพสุข). (2560). การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในงานสาธารณสุขของ
คณะสงฆ์เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหา
จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระราชเมธี (วรวิทย์ คงคปณฺเฑ). (2555). **การพัฒนาพระสังฆาธิการ**. กรุงเทพมหานคร: ดำรงการพิมพ์.
- อภิชัย พันธเสน. (2558). **พุทธเศรษฐศาสตร์ วิวัฒนาการ ทฤษฎี และการประยุกต์กับเศรษฐศาสตร์สาขา
ต่างๆ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อมรินทร์.